

РЕШЕНИЕ

№ 424

гр. гр. Хасково, 26.06.2023 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

РАЙОНЕН СЪД – ХАСКОВО, VII ГРАЖДАНСКИ СЪСТАВ, в
публично заседание на седми юни през две хиляди двадесет и трета година в
следния състав:

Председател: ХРИСТИНА З. ЖИСОВА

при участието на секретаря Михаела Кр. Стойчева
като разгледа докладваното от ХРИСТИНА З. ЖИСОВА Гражданско дело №
20235640100185 по описа за 2023 година

Производството е образувано по искова молба, с която са предявени обективно
кумулятивно съединени искове с правно основание чл. 26, ал. 1 ЗЗД, във вр. с чл.10а, чл.11 и
чл.19, ал.4 ЗПК, вр. чл.22 ЗПК и чл.143, ал.1 и чл.146, ал.1 ЗЗП, както и осъдителен иск с
правно основание чл.55, ал.1, пр.1 ЗЗД, от К. Х. П., ЕГН *****, с адрес: гр.гр.Х.,
ж.к.“*****“ № **, вх.*, ет.*, ап.** чрез адв. Д. М. от АК П., съдебен адрес: гр.П.,
бул.“*****“ № **, ет.*, ап.* против “Вива Кредит“ ООД, ЕИК 201995287, със седалище
и адрес на управление: гр.София, п.к. 1324, район Люлин, бул.“Джавахарлал Неру“ № 28,
ет.2, офис 73Г, представлявано от С. П. П. - управител.

Ищцата твърди, че е страна по Договор за паричен заем Standard 14 № 5750242 -
14.11.2021 г., сключен с ответното дружество на същата дата.

Съгласно чл.1 ал.3 от договора, ищцата трябвало да заплати такса за експресно
разглеждане на документите за отпускане на паричен заем в размер на 1257.90 лева.
Съгласно договора, получавала сумата в размер на 2000.00 лева, при ГПР 49.37%, годишен
лихвен процент 40.32 % и лихвен процент на ден 0,11 %, при срок на кредита от 30 вноски.
Наред с това, в чл.4 ал.2 от Договор за паричен заем Standard 14 № 5750242 - 14.11.2021 г.
било предвидено и заплащането на неустойка в размер на 838.80 лева.

Изложено е, че по процесния договор ищцата била заплатила за такса за експресно
разглеждане на документите и неустойка сумата в размер на от по 100 лева. Счита, че
клаузите съдържащи се в чл.1 ал.3 и чл.4 ал.2 от Договор за паричен заем Standard 14 №
5750242 - 14.11.2021 г., сключен с „Вива Кредит“ ООД, които предвиждали заплащането на

такса за експресно разглеждане и неустойка, били нищожни на основание чл. 26, ал.1, предл.3 от ЗЗД и поради това, че са сключени при неспазване на нормите на чл.10а, чл.11, чл.19 ал.4 от ЗПК във вр. с чл. 22, както и по чл. 143, ал.1 и чл. 146 ал.1 от ЗЗП, като излага следните съображения:

В правната доктрина и съдебна практика безспорно се приемало, че накърняването на добрите нрави по смисъла на чл.26, ал.1, предл.3 то от ЗЗД било налице именно, когато се нарушава правен принцип, било той изрично формулиран или пък проведен чрез създаването на конкретни други разпоредби. В този смисъл се сочи практика на ВКС. Такъв основен принцип бил добросъвестността в гражданските и търговски взаимоотношения, а целта на неговото спазване, както и на принципа на справедливостта, била да се предотврати несправедливото облагодетелстване на едната страна за сметка на другата. Тъй като ставало дума за търговска сделка, нормата от ТЗ, чрез която бил прокаран този принцип била чл.289 от ТЗ, но общите правила на ЗЗД също намирали приложение- чл.8, ал.2 и чл.9 от ЗЗД. Според задължителната практика на ВКС преценката дали е нарушен някой от посочените основни правни принципи се правели от съда във всеки конкретен случай, за да се даде отговор на въпроса дали уговореното от страните води до накърняване на добрите нрави по смисъла на чл.26 ал. 1 предл.3 от ЗЗД.

Поради накърняването на принципа на „добри нрави“ по смисъла на чл. 26, ал.1, пр. 3 от ЗЗД се достигало до значителна нееквивалентност на насрещните престации по договорното съглашение, до злепоставяне на интересите на ищцата с цел извличане на собствена изгода на кредитора. В тази връзка предвидените клаузи на чл.1 ал.3 и чл.4 ал.2 от Договор за паричен заем Standard 14 № 5750242 - 14.11.2021 г. били изцяло уговорени в противоречие с принципа на добрите нрави и принципа на справедливостта. Така предвидената обща сума от над 2096.70 лева била прекомерна и в размер на над 100% от сумата на отпуснатия кредит, като чрез заплащане на сумите по чл.1 ал.3 и чл.4 ал.2 от Договора, последният се оскъпявал драстично.

На следващо място се сочи, че възможността за събиране от потребителя на такси и комисионни за допълнителни услуги, свързани с договора, била регламентирана в разпоредбата на чл.10а, ал.1 ЗПК. Законът не допускал кредиторът да изисква заплащането на такси и комисионни за действия, свързани с усвояване и управление на кредита - чл.10а, ал.2 ЗПК. Допълнителната услуга по чл.1 ал.3 от договора за паричен заем, предвиждаща заплащането на „такса за експресно разглеждане на документи“ в размер на 1257.90 лева, била в явно противоречие с чл. 10а от ЗПК. Наред с това, съгласно чл. 21, ал. 1 ЗПК всяка клауза в договор за потребителски кредит, имаща за цел или резултат заобикаляне на изискванията на закона, била нищожна.

Предвидените клаузи в чл.1 ал.3 и чл.4 ал.2 от Договор за паричен заем Standard 14 № 5750242 - 14.11.2021 г. били и неравноправни по смисъла на чл. 143, т. 5 ЗЗП, тъй като същите били необосновано високи. В глава четвърта от ЗПК било уредено задължение на кредитора, преди сключване на договор за кредит, да извърши оценка на кредитоспособността на потребителя и при отрицателна оценка да откаже сключването на

такъв. В този смисъл било съображение 26 от Преамбюла на Директива 2008/48/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23.04.2008г. относно договорите за потребителски кредити. По посочения начин се заобикалял чл. 33, ал. 1 от ЗПК. С процесните клаузи, предвиждащи заплащането на „такса за експресно разглеждане на документи“ и „неустойка“ в полза на кредитора се уговаряло още едно допълнително възнаграждение в размер над размера на отпуснатия кредит. По този начин, клаузите предвиждащи заплащането на допълнителни услуги били неравноправни по смисъла на чл.143, т.5 от ЗЗП, тъй като същите били необосновано високи. Основната цел на така уговорените клаузи била да доведат до неоснователно обогатяване на кредитодателя за сметка на кредитополучателя, до увеличаване на подлежаща на връщане сума допълнително с още % от предоставената главница. Последователна била и практиката, че неустойка, която била уговорена извън присъщите ѝ обезпечителна, обезщетителна и санкционна функции, била нищожна, поради противоречие с добрите нрави.

С предвиждането за заплащане на „такса за експресно разглеждане на документи“ и „неустойка“ се заобикаляла и разпоредбата на чл.19, ал.4 ЗПК. Безсъмнено събирането на такива разходи било част от дейността по управление на кредита и следвало да са включени в годишния процент на разходите. Съгласно чл.19, ал.1 от ЗПК, ГПР по кредита изразявал общите разходи по кредита за потребителя, настоящи и бъдещи /лихви, други преки или косвени разходи, комисионни, възнаграждения от всякакъв вид, в т.ч. тези, дължими на посредниците за сключване на договора/, изразени като годишен процент от общия размер на предоставения кредит. Налице било заобикаляне на разпоредбата на чл.19, ал.4 от ЗПК като с уговорките за заплащане на допълнителни разходи по допълнителните услуги се нарушавало изискването ГПР да не бъде по-висок от пет пъти размера на законната лихва по просрочени задължения в левове и във валута определена с ПМС № 426/2014г. Реално, чрез нарушаване на добрите нрави и чрез заобикаляне на императивната норма на чл.19, ал.4 от ЗПК и при несъблюдаване на основния правен принцип, забраняващ неоснователно обогатяване се калкулирала допълнителна печалба към договорената възнаградителна лихва. Поради невключване на уговорките за заплащане на разходи по допълнителни услуги в размера на ГПР, последният не съответствал на действително прилагания от кредитора в кредитното правоотношение. Посочването в договора на размер на ГПР, който не бил реално прилагания в отношенията между страните представлявал заблуждаваща търговска практика по смисъла на чл.68д, ал.1 и ал.2, т.1 от Закона за защита на потребителите. С преюдициално заключение по дело С-453/10 било прието, че използването на заблуждаващи търговски практики, изразяващи се в непосочването в кредитния контракт на действителния размер на ГПР представлява един от елементите, на които може да се основе преценката за неравноправния характер на договорните клаузи по смисъла на чл.143 и сл.ЗЗП. В тази насока била последователната и непротиворечива практика на съдилищата в страната.

На следващо място е посочено, че ищцата счита клаузите, съдържащи се в чл.1 ал.3 и чл.4 ал.2 от Договор за паричен заем Standard 14 № 5750242 - 14.11.2021 г. за нищожни на основание чл.146 ал.1 от ЗЗП. Съгласно чл.146, ал.1 от ЗЗП неравноправните клаузи в

договорите били нищожни, освен ако са уговорени индивидуално. Клаузите в чл.1 ал.3 и чл.4 ал. 2 от процесния договор не се явявали индивидуално уговорени по смисъла на чл. 146, ал.2 ЗЗП. Видно било от самия договор, че клаузите на чл. 1 ал. 3 и чл. 4 ал. 2 били част от едни стандартни и бланкетни, отнапред изготвени условия на договора и кредитополучателите нямали възможност да влияят върху съдържанието им към момента на сключването му. В този смисъл била и Директива 93/13/ЕИО на Съвета от 05.04.1993г. относно неравноправните клаузи в потребителските договори.

По тези съображения се иска от съда да постанови решение, с което да бъде прието, че клаузите, съдържащи се в чл.1 ал.3 и в чл.4 ал.2 от Договор за паричен заем Standard 14 № 5750242 - 14.11.2021 г., сключен между ищцата и ответника, предвиждащи заплащането на такса за експресно разглеждане и неустойка са нищожни на основание чл. 26, ал. 1 от ЗЗД и поради това, че са сключени при неспазване на нормите на чл.10а, чл.11, чл.19 ал.4 от ЗПК във вр. с чл. 22 ЗПК, както и по чл. 143, ал.1 и чл.146 ал.1от ЗЗП, а също така на основание чл.55 ал.1 пр.1 от ЗЗД, ответникът да бъде осъден да заплати на ищцата, сумата от 100 лева като недължимо платена по недействителна клауза за такса за експресно разглеждане и неустойка, уговорени по Договор за паричен заем Standard 14 № 5750242 - 14.11.2021 г., ведно със законната лихва върху тази сума от датата на депозиране на исковата молба в съда – 30.01.2023 г., до окончателното ѝ изплащане.

Претендират се направените съдебни разноски,за което е представен списък по чл.80 ГПК.

Ответникът оспорва предявените искове като неоснователни.

Посочва, че на 14.11.2021 г. ищцата сключила с ответното дружество (в качеството му на заемодател) Договор за предоставяне на паричен заем № 5750242 като по силата на този договор усвоила заемна сума в размер на 2000 лв. С подписване на договора, ищецът се задължил да върне заемната сума на 30 равни двуседмични вноски, всяка в размер на 125.81 лв., в която били включени част от дължимите главница и лихва и такса експресно разглеждане на документи, начислена във връзка с изявеното от заемателя желание да ползва допълнителна, доброволна услуга по експресно разглеждане на заявката. Както изрично било посочено в чл. 1, ал. 1, т. 2 от Договора, преди сключването му на ищеца бил представен Стандартен европейски формуляр (СЕФ), описващ всички условия по договора съгласно изискванията за Закона за потребителския кредит (ЗПК).

Твърди се, че към момента ищцата била погасила предсрочно задължението си по договора.

Съгласно разпоредбата на чл. 4 от Договора, ищецът се съгласил и задължил в срок до три дни от подписването му да предостави едно от двете обезпечения, подробно описани в него. За кредитора не съществувала забрана да изисква заемите, които предоставя, да бъдат обезпечени. В процесния случай дори било дадено право на избор на заемателя кой вид обезпечение да предостави в зависимост от възможностите му. В този смисъл наведените твърдения, че на ищцата били поставени условия, невъзможни за изпълнение,

били неоснователни. С изискването за предоставяне на едно от двете посочени в Договора обезпечения по никакъв начин не се изключвали или ограничавали правата на потребителя, произтичащи по закон. Ищецът навеждал голословно твърдение, че неустойката била уговорена в нарушение на добрите нрави, без да излага аргументи какъв конкретен морален принцип е бил накърнен. Добрите нрави били морални норми, на които законът придавал правно значение, защото правната последица от тяхното нарушаване била приравнена с тази на противоречието на договора със закона. Понятието „добри нрави“, по смисъла на чл. 26, ал. 1, пр. 3 ЗЗД, била обща правна категория, приложима към конкретни граждански и търговски правоотношения, изведена от юридическите факти, обуславящи тези правоотношения. Добрите нрави не били писани, систематизирани и конкретизирани правила, а съществували като общи принципи или произтичали от тях. Такива били принципите на справедливостта, на добросъвестността в гражданските и търговските взаимоотношения и на предотвратяването на несправедливото облагодетелстване. Преценката за нищожност поради накърняване на добрите нрави се правела за всеки конкретен случай към момента на сключване на договора. В тази връзка, позовавайки се на противоречие с добрите нрави ищецът следвало да докаже в какво точно се изразява противоречието в процесния случай и да наведе твърдения и доказателства за нарушаването на определен морален принцип. Каквато и да било обосновка в тази насока липсвала в исковата молба, което правело претенциите за нищожност голословни и недоказани. Доколкото понятието за добри нрави било субективно и относително, то подлежало на изследване и доказване от страната, която желала да се позове на него. В конкретния случай това бил ищецът. Такива доказателства не били ангажирани. Нямаło универсален критерий кога дадена уговорка влиза в противоречие с добрите нрави, поради което това трябвало да бъде изследвано за всеки конкретен случай. Исковата молба не предоставяла никаква детайлност и доказателства в тази насока.

Освен това законът не поставял изискване при уговаряне на неустойка да се посочва кои вреди ще бъдат компенсирани с неустойката. Именно в това се изразявал нейният смисъл - отпадането на необходимостта вредите да бъдат доказвани от изправната страна по договора (чл. 92, ал. 1 от ЗЗД). В настоящия случай неизпълнението на задължение за предоставяне на обезпечение поставяло Дружеството в риск от неизпълнение на паричното задължение от страна на длъжника, който иначе би бил покрит от обезпечението. Не следвало да се подценява значението на обезпечението за заемотателя. Ищецът удобно забравял, че бил получил и усвоил сума в размер на 2000 лв. без предварително да е дал каквато и да е гаранция за връщането ѝ. За разлика от много други финансови услуги, които се предлагали на пазара, тази, която ищецът бил избрал, не изисквала от него предварителното осигуряване на обезпечение, което му създавало удобството бързо да получи и ползва парична сума в немалък размер, като рискът бил изцяло за сметка на заемотателя. Функцията на неустойката била преди всичко да обезпечи изпълнението, т. е. да стимулира длъжника да бъде изряден в съблюдаването на своите договорни задължения. Дружеството действително поело значителен риск, че при евентуално неизпълнение от страна на заемателя, то нямаło да може да събере дължимото си вземане. С цел опазване на

законния си интерес, „Вива Кредит“ ООД трябвало да направи всичко необходимо, за да осигури връщане на сумите по отпуснатите от него кредити, като естествено това се постигало чрез включването на съответните договорни клаузи, с които потребителите били предварително запознати съобразно законовите изисквания.

Направените в исковата молба твърдения, че размерът на неустойката бил твърде висок противоречали с всякаква житейска и бизнес логика и най-вече с принципа на свободата на договаряне. Заемодателят, бидейки специалист в съответната материя, би могъл по-добре да прецени и без съмнение внимателно изчислил размера на риска и неблагоприятните последици, които би претърпял, в случай че предоставеният от него заем, при това за немалка сума, остане необезпечен. Неустойката била предвидена, за да дисциплинира длъжника при изпълнение на поетите от него договорни задължения. Всяка една от договорните клаузи била еднакво задължителна за него, поради което тя можела да бъде скрепена със санкция, каквато страните намерят за добре. Дружеството не би сключило договора и не би предоставило заем при липса на уговорките за предоставяне на обезпечение и неустойка за изпълнение.

Поемайки по-голям риск, кредиторът имал правото да поставя изисквания за обезпечаването му по своя преценка и в случай че потребителят не ги намира за резонни, то той на свой ред имал пълното право да не полага подписа си под тях. Ответникът не е съгласен и с това, че потребителят е бил поставен в по-неблагоприятно положение. Знаейки, че обезпечението трябва да се предостави в 3-дневен срок от сключването на Договора, той можел да забави сключването му до момента, в който е в състояние да го осигури или изобщо да не встъпва в договорни правоотношения с ответника. Дружеството не било принудило ищеца да сключи договор за заем, съответно условията по него не му били наложени. Той самостоятелно, по собствени подбуди и воля пожелал да сключи договора за заем и да се издължи съгласно договорените условия. На пазара на бързи кредити работели над 100 финансови институции, в никакъв случай дружеството не било наложило на ищеца да се възползва от неговите услуги. Кредиторът не бил монополист, за да налага задължително на потребителите да се ползват от неговите услуги. Договорът се сключвал при индивидуални условия, а не при общи такива.

Следвало да се отбележи, че всеки заемател по договор за потребителски кредит разполагал с гарантираната от чл. 29 от ЗПК възможност да се откаже от договора в 14-дневен срок, за която ищецът също бил информиран чрез СЕФ и от текста на самия Договор. В случай че упражни правото си, той дължал връщане единствено на получената в заем главница и не би дължал начислената му, поради това че не предоставя обезпечение, неустойка. В този смисъл, след като бил разбрал, че е в невъзможност да изпълни задължението си по чл. 4, ал. 1 от Договора и при положение, че не е желал да понесе тежестта на неустойката по чл. 4, ал. 2 от договора, то той разполагал с 14 дни да се откаже от договора и по този начин да избегне неблагоприятните за себе си последици. Ищецът обаче не сторил това, от което следвало, че той решил да ползва кредита и да изплати начислената му неустойка.

Непредоставянето на обезпечение поставял сериозна несигурност пред кредитора дали ще успее събере сумата по предоставения от него кредит, още повече, че това бил основният му предмет на търговска дейност, следователно и източник на приходи. Решението при какви условия то ще отпусна кредити в рамките на закона била автономна, независимо от съображенията, които трети лица можели да имат, като те биха могли да изразят несъгласието си като не ползват услугите му. Но оспорването на резонансността им, след като веднъж било изразено съгласие с тях, показвал недобросъвестност и целяло злоупотреба с право.

На следващо място, твърденията, че с поставянето на изискване за предоставяне на обезпечение се целяло заобикалянето на разпоредбата на чл. 19, ал. 4 от ЗПК и било заблуждаваща търговска практика представлявали единствено субективно мнение на ищцовата страна. Несериозно било да се твърди за нелегитимно искане на кредитор отпуснатият от него кредит да бъде адекватно обезпечен, а кое обезпечение било достатъчно и адекватно можел да прецени единствено самият той. Ако според индивидуалната преценка на заемателя изискванията се явяват неизпълними, тъй като действително всеки човек разполагал с различни възможности, то той бил свободен да не сключва договор за кредит с конкретното дружество. Следвало да се прави разграничение между печалба, каквато неустойката категорично не била, и обезщетяване на понесения риск и допълнителни разходи, възникнали от договорно неизпълнение и по-голямото внимание за проследяване живота на един необезпечен кредит в сравнение с един обезпечен такъв. Нещо повече, въпреки че задължението за заплащане на неустойка било дължимо изцяло с изтичането на третия ден, който бил крайният срок за предоставяне на обезпечението, в израз на добросъвестност към клиента, това задължение било разсрочено, така че то да бъде икономически по-поносимо за него.

Неприемливо било и твърдението, че уговорената с чл. 4, ал. 2 от Договора неустойка представлявала скрита лихва и следвало да се включи при калкулацията на ГПР. На първо място, както ясно било посочено в чл. 4, ал. 1 от процесния договор, задължението за заплащане на неустойка било условно и възникването му зависело изцяло от действията на потребителя. В този смисъл, в случай че той не би искал да понесе тежестта да заплаща така уговорената неустойка, то той би могъл изобщо да не сключва договора или да изпълни поставените от чл. 5 от него условия.

В настоящия случай разпоредбата на чл. 33, ал. 1 ЗПК не намирала приложение и не било налице нарушение на нейните изисквания. Претендираната неустойка за неизпълнение касала едно допълнително задължение за предоставяне на обезпечение като поради непредоставянето му била начислена същата. Периодът, за който била начислена неустойка бил от изтичането на тридневния срок за предоставяне на обезпечението до крайния срок на договора, а претендираната законна лихва била за период от настъпването на падежа на договора до изплащане на задължението, тоест за периода, за който се начислявала неустойка за неизпълнение на договорно задължение, не се претендираше обезщетение за забава.

По изложените съображения ответникът моли за отхвърляне на исквете. Претендират се направените по делото разноски.

При условията на евентуалност, се прави възражение за прекомерност на претендираното от ищцата адвокатско възнаграждение.

Съдът, като прецени събраните по делото доказателства, поотделно и в съвкупност, както и доводите на страните, съобразно изискванията на чл. 235, ал. 2, вр. чл. 12 ГПК, приема за установено от фактическа страна следното:

Липсва спор по делото, а и от представените по делото писмени доказателства се установява, че между “Вива - Кредит“ ООД (заемодател) и К. Х. П. (заемател) на 14.11.2021 г. е сключен Договор за паричен заем Standard 14 № 5750242 - 14.11.2021 г., по силата на който е отпусната парична сума в размер на 2 000 лв., при фиксиран ГЛП по заема - 40,32% и ГПР – 49.37 %. Уговорен е срок на погасяване на заема от 60 седмици, посредством 30 бр. погасителни вноски, всяка от които в размер на 125.81 лева, със съответните уговорени падежни дати.

В чл.1, ал.2 от договора е предвидено, че заемателят преди подписване на договора е избрал доброволно да се ползва от допълнителна услуга по експресно разглеждане на документи за одобрение на паричен заем, предоставена от кредитора, като съобразно чл.1, ал.3 за извършената от кредитора допълнителна услуга по експресно разглеждане на заявката за паричен заем, заемателят дължи такса за експресно разглеждане на документи за отпускане на паричен заем в размер на 1257.90 лв.

Съгласно предвиденото в чл.4 ал.1 от договора, заемателят се задължава в 3-дневен срок от усвояване на сумата по него да предостави на заемодателя едно от следните обезпечения на задълженията му по този договор, а именно: 1.Поръчител - физическо лице, което да представи на Заемодателя бележка от работодателя си, издадена не по - рано от 3 дни от деня на представяне и да отговаря на следните изисквания: да е навършило 21 годишна възраст; да работи по безсрочен трудов договор; да има минимален стаж при настоящия си работодател 6 месеца и минимален осигурителен доход в размер на 1000 лв.; през последните 5 (пет) години да няма кредитна история в Централен кредитен регистър към БНБ или да има кредитна история със статус „период на просрочие от 0 до 30 дни“; да не е поръчител по друг договор за паричен заем и да няма сключен договор за паричен заем в качеството си на заемател; или 2.Банкова гаранция, която е издадена след усвояване на паричния заем, в размер на цялото задължение на Заемателя по договора, валидна 30 дни след падежа за плащане по договора. Банковата гаранция се изпраща от заемателя в срока по предходното изречение в оригинал на описания адрес за кореспонденция на заемодателя.

В чл.4, ал.2 от договора страните са уговорили, че в случай на неизпълнение от страна на заемателя на задължението му за представяне на обезпечението по ал.1, същият ще дължи неустойка в размер на 838.80 лв., която ще се заплаща разсрочено, на равни части към всяка от погасителните вноски, като в този случай дължимата вноска е в размер на 153.77 лева, а общото задължение по договора става в размер на 4 613.10 лева.

Представена по делото от ответника е и Справка, погасителен план по договор за паричен заем № 5750242/14.11.2021г. на К. Х. П., според която заемът е следвало да бъде върнат на 30 погасителни вноски, с падеж на първа погасителна вноска – 28.11.2021г. и падеж на последна вноска – 08.01.2023г. Видно от същата, кредитът е бил предсрочно погасен от ищцата на 06.04.2022г., към която дата посредством направените от нея описани плащания тя е погасила следните суми: сумата от 2000 лв. за главница, сумата от 276,46 лв. за договорна лихва, сумата от 285,59 лева за неустойка и сумата от 1257,90 лв. за такса за експресно разглеждане.

При така установената фактическа обстановка съдът достига до следните правни изводи:

Предявени са при условията на обективно кумулативно съединение искове с правно чл. 26, ал. 1 ЗЗД, във вр. с чл.10а, чл.11 и чл.19, ал.4 ЗПК, вр. чл.22 ЗПК и чл.143, ал.1 и чл.146, ал.1 ЗЗП, както и осъдителен иск с правно основание чл.55, ал.1, пр.1 ЗЗД, които са процесуално допустими.

Разгледани по същество, предявените искове са изцяло основателни, като съображенията за това са следните:

Както бе посочено по-горе, по делото не се спори, че на 14.11.2021 г. между страните е сключен Договор за паричен заем Standard 14 № 5750242 - 14.11.2021 г, по силата на който “Вива - Кредит“ ООД е предоставило на К. Х. П. в заем сумата в размер на 2000 лв., която е следвало да бъде върната с плащането на 30 погасителни вноски, с падежна дата на последната вноска – 08.01.2023г.

Без съмнение, ищцата е физическо лице, което при сключване на договора е действало извън рамките на своята професионална компетентност, а ответникът като финансова институция по смисъла на чл.3, ал.1 ЗКИ е предоставил кредита в рамките на своята търговска дейност, т. е. страните по договора за кредит имат качеството съответно на потребител по смисъла на чл. 9, ал. 3 ЗПК и на кредитор по смисъла на чл. 9, ал. 4 ЗПК. Сключеният между страните договор по своята правна характеристика и съдържание представлява договор за потребителски кредит, поради което неговата валидност и последици следва да се съобразят с изискванията на специалния закон - ЗПК в релевантната за периода редакция. Предвид неравнопоставеното положение между страните по правоотношението ЗПК предвижда редица специални правила, рефлектиращи върху действителността на облигационното правоотношение - глава Шеста на ЗПК. Всяка клауза в договор за потребителски кредит, имаща за цел или резултат заобикаляне изискванията на този закон, е нищожна - чл. 21, ал. 1 ЗПК.

В договора е уговорена и клауза за неустойка - чл. 4 ал.2 , за неизпълнение на задължение за предоставяне на обезпечение, която неустойка е в размер общо на 838,80 лева. За потребителя е предвидено задължение по чл. 4 ал.1 от договора, в рамките на три дни от сключването на договора, да предостави едно от посочените в него обезпечения на кредита, под формата на поръчителство /т.1/ или на банкова гаранция /т.2/, които трябва да

отговорят на определени изисквания на заемотателя. Така, според чл.4, ал.1 т. 1, поръчителят следва да е физическо лице, навършило 21 години, да работи по безсрочен трудов договор; да има минимален стаж при настоящия си работодател 6 месеца и минимален осигурителен доход в размер на 1000 лв.; през последните 5 (пет) години да няма кредитна история в Централен кредитен регистър към БНБ или да има кредитна история със статус „период на просрочие от 0 до 30 дни“; да не е поръчител по друг договор за паричен заем и да няма сключен договор за паричен заем в качеството си на заемател; а наред с това той следва да представи на заемотателя бележка от работодателя си, издадена не по-рано от 3 дни от деня на представяне. Според чл.4, ал.1, т.2 пък, банковата гаранция следва да е издадена след усвояване на паричния заем, в размер на цялото задължение на заемателя по договора, валидна 30 дни след падежа за плащане по договора, същата се изпраща от Заемотеля в срока по предходното изречение в оригинал на посочен адрес за кореспонденция на Заемотателя.

При неизпълнение на това задължение за предоставяне на обезпечение на кредита, според чл.4 ал.2 от договора се начислява неустойка размер на 838,80 лева, като начислената неустойка се заплаща заедно с вноските на погасителния план.

Според настоящия съдебен състав, уговорената в чл. 4 ал.2 от договора за кредит Standard 14 № 5750242 - 14.11.2021 г. неустойка излиза извън присъщите ѝ функции, което личи от предвидените в договора кратък срок за предоставяне на обезпечението - до три дни след сключването на договора и многобройни изисквания към евентуалните поръчители. Налага се изводът, че целта на посочената договорна клауза не е да гарантира предоставянето на обезпечение за изпълнението на основното задължение на кредитополучателя по договора за кредит - да върне получената сума в уговорения срок, и да обезщети кредитора за вредите от неизпълнението, без да е нужно те да се доказват, а да доведе до допълнително възнаграждение за кредитора за предоставянето на сумата, т.е. явява се скрита възнаградителна лихва. В случай, че кредиторът е искал реално да получи обезпечение на вземането си под формата на поръчителство, то той е могъл да сключи договора след като длъжникът осигури поръчителя, или пък, поради евентуалния висок риск от неудовлетворяване на вземането, изобщо да не сключва договор. Изводът, че така уговорената неустойката представлява скрита добавка към възнаградителната лихва, се подкрепя и от начина на изплащане на вземането за неустойка, а именно разсрочено, заедно с всяка погасителна вноска. С оглед на тези съображения, съдът приема, че така уговорена неустойката излиза извън присъщите ѝ обезпечителна, обезщетителна и санкционна функции, което прави клаузата, предвиждаща нейното заплащане, нищожна поради противоречие с добрите нрави. В този смисъл са и разясненията по т. 3 от Тълкувателно решение /ТР/ № 1/2009 г. по т.д. № 1/2009 г. на ОСТК на ВКС.

Отделно от това следва да се отбележи, че непредставянето на обещани обезпечения (когато същите са били реално очаквани от кредитора), съобразно разпоредбата на чл.71 ЗЗД, дава основание да се иска незабавно цялото задължение. В случая кредиторът променя последиците от липса на обезпечение и вместо да санкционира с предсрочна изискуемост,

той начислява неустойка, чието плащане разсрочва заедно с периодичните вноски. Това навежда на извод, че нито една от страните не е имала реално намерение да се представя обезпечение или да се ползват правата на кредитора по чл.71 ЗЗД, при непредставено обезпечение. Ако кредиторът е държал да получи обезпечение е могъл да отложи даването на кредит, каквато е обичайната практика при предоставяне на обезпечени кредити. Дори да се приеме, че страните са допускали възможността исканите обезпечения да се предоставят и „неустойката“ да не се дължи, то това плащане не се явява неустойка по смисъла на закона, а възнаграждение, дължимо под условие. Това е така, тъй като последиците от неизпълнението на „задължението“ да се предостави обезпечение, не са типичните последици от договорно неизпълнение, които законът предвижда, а напротив – договорът продължава да се изпълнява по първоначално заложен погасителен план, но при по-висока цена, прикрита като неустойка.

Ето защо, следва извода, че уговорена по този начин, тя излиза извън присъщите й обезпечителна, обезщетителна и санкционна функции, създава условия за неоснователно обогатяване на едната страна за сметка на другата и нарушава принципа за справедливост.

Процесната клауза е неравноправна и съгласно чл.143 ал.2 т.5 ЗЗП, според която разпоредба неравноправна клауза в договор, сключен с потребител, е и уговорка, която го задължава при неизпълнение на неговите задължения да заплати необосновано високо обезщетение или неустойка. Ето защо, на основание чл. 146 ал.1 от ЗЗП и доколкото няма данни да е индивидуално уговорена, тази клауза е нищожна, поради което произтичащото от нея вземане е недължимо от потребителя-длъжник по договора за заем.

От друга страна евентуалните вреди, които ще се компенсират с процесната клауза, са съизмерими с риска от необосновано кредитиране на неплатежоспособно лице. В чл.16 ал.1 от ЗПК, обаче е предвидено задължение за кредитора да оцени кредитоспособността на потребителя въз основа на достатъчна информация. При това положение се налага извод, че тя е в противоречие с целта на тази законова разпоредба, тъй като с нея на практика се прехвърля риска от неизпълнение на вмененото от законодателя на кредитора-търговец задължение да провери платежоспособността на потребителя-длъжник върху последния. Също така се вменява на длъжника задължение да осигури обезпечение след като заемът е отпуснат, а ако не го направи, задължението му нараства значително, в случая с 838,80 лева или малко под 1/2 от отпуснатата в заем сума, което благоприятства достигането на свръхзадължнялост, което е допълнителен аргумент за противоречието ѝ с добрите нрави.

На следващо място, с уговарянето на такива клаузи, се заобикаля и законът – чл.33, ал.1 ЗПК, който текст предвижда, че при забава на потребител, кредиторът има право само на лихва върху неплатената в срок сума за времето на забава. С процесните клаузи за неустойка в полза на кредитора се уговаря още едно допълнително обезщетение за неизпълнението на акцесорно задължение – недадено обезпечение, от което обаче не произтичат вреди. Подобна неустойка всъщност обезпечава вредите от това, че вземането няма да може да бъде събрано от длъжника, но именно тези вреди се обезщетяват и чрез мораторната лихва по чл.33, ал.1 ЗПК. Подобно кумулиране на неустойка за забава с

мораторна лихва е недопустимо и в този смисъл съдебната практика е константна.

По отношение на таксата за експресно разглеждане, предвидена в чл.1, ал.3 на процесния договор, съдът намира, че уговарянето на заплащане на таксата за експресно разглеждане е в нарушение на чл. 10а, ал. 2 ЗПК, тъй като е свързана с усвояването и управлението на кредита, а цитираната разпоредба предвижда изрична забрана за заплащане на такси и/или комисионни за действия, свързани с усвояването или управлението на кредита. Срокът, в който ще бъде заплатена заемната сума, няма как да не бъде характеризиран като действие, свързано с усвояването на кредита - следователно заплащането на такса, свързана с начина и срока на изплащане на заемната сума, противоречи на императивна правна норма. Чрез тази клауза се постига още една неправомерна цел, а именно - прехвърлянето на тежестта от неизпълнението на задължението на кредитодателя за извършване на обективна, добросъвестна и отговорна оценка на кредитоспособността на потребителя.

Съгласно чл. 2 ЗПК целта на закона е да осигури защита на потребителите чрез създаване на равноправни условия за получаване на потребителски кредит, както и чрез насърчаване на отговорно поведение от страна на кредиторите при предоставяне на потребителски кредит. Един от аспектите на отговорно поведение на кредиторите при предоставяне на потребителски кредит е задължението на кредиторите преди сключването на договор за кредит да направят оценка на кредитоспособността на потребителя - аргумент от чл. 8, § 1 от Директива 2008/48/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23.04.2008г. относно договорите за потребителски кредити и за отмяна на директива 87/102/ЕИО на Съвета и чл. 16, ал. 1 ЗПК. Следователно с подобни клаузи за такси за експресно разглеждане на документи (както и тези за предоставяне на обезпечение, за неустойка за липса на такова), чрез икономически средства кредиторите прехвърлят тежестта от неизпълнението на задължението за проверка на кредитоспособността на потребителя на самия него, тъй като чрез тях се обезпечават евентуалните неблагоприятни последици от неизпълнението на договора за потребителски кредит поради поведението на кредитора.

С оглед гореизложеното, съдът намира, че и клаузата, касаеща таксата за експресно разглеждане, респ. заплащането ѝ представлява неравноправна клауза. Подобни клаузи са във вреда на потребителя, не отговарят на изискванията за добросъвестност и водят до неравновесие между правата и задълженията на потребител и търговец. Съгласно чл. 146, ал. 1 ЗЗП неравноправните клаузи в договорите са нищожни, освен ако са уговорени индивидуално. Ако клаузите са били изготвени предварително, се счита, че същите не са уговорени индивидуално, тъй като потребителят не е имал възможност да въздейства върху съдържанието им. Точно такъв е настоящият случай. Те са били изготвени предварително, без да бъде предоставена възможност на потребителя да уговаря тяхното съдържание. Ето защо, коментираната клауза е нищожна.

В допълнение, следва да бъде посочено във връзка с процесния договор, че в него е предвиден размер на годишния процент на разходите в допустимите от закона граници под 50 %. Въпреки това, настоящият съдебен състав не счита, че императивната норма на чл. 19,

ал. 4 от ЗПК е спазена. Мотивите за този извод се основават на легалната дефиниция, дадена в § 1, т.1 от ДР на ЗПК, за понятието „общ разход по кредита за потребителя“ - това са всички разходи по кредита, включително лихви, комисиони, такси, възнаграждение за кредитни посредници и всички други видове разходи, пряко свързани с договора за потребителски кредит, които са известни на кредитора и които потребителят трябва да заплати, включително разходите за допълнителни услуги, свързани с договора за кредит, и по-специално застрахователните премии в случаите, когато сключването на договора за услуга е задължително условие за получаване на кредита, или в случаите, когато предоставянето на кредита е в резултат на прилагането на търговски клаузи и условия. Следователно, когато потребител извърши разходи за допълнителна услуга, ако тя е свързана с договора за кредит и предполага сключването му, тези разходи следва да бъдат включени в годишния процент на разходите, вкл. и с оглед изложеното по-горе по отношение на неустойките. В настоящия случай нито предвидената сума за неустойка, нито таксата за експресно разглеждане са включени в годишния процент на разходите, с което е постигнато заобикаляне на разпоредбата на чл. 19, ал. 4 ЗПК.

От представения погасителен план е видно, че при отпусната заемна сума в размер на 2000 лв., общата сума за плащане възлиза на 4 613,10 лв., от които сумата за главница и лихва е в размер на 2515,40 лв., а предвидените суми за неустойка и такса експресно разглеждане възлизат на 2096,70 лв., тоест – общия им сбор надхвърля с повече от 100% размера на главницата по кредита. Следователно, при включването на неустойката и на таксата за експресно разглеждане към разходите по кредита, то ГПР по процесния договор неминуемо би прехвърлил законоустановения лимит на разходите по чл. 19, ал. 4 ГПК, а именно ще бъде по-висок от пет пъти размера на законната лихва по просрочени задължения в левове и във валута, определени с постановление на Министерския съвет на Република България, а на основание чл. 19, ал. 5 ЗПК, клаузи в договор, надвишаващи определените по ал. 4 ограничения, се считат за нищожни. По този начин се достига и до нарушение на разпоредбата на [чл.11, ал.1, т.10 от ЗПК](#) касателно посочване на действително прилагания ГПР.

С оглед всичко изложено, предявения иск за прогласяване нищожност на клаузите, съдържащи се в чл.1 ал.3 и в чл.4 ал.2 от Договор за паричен заем Standard 14 № 5750242 - 14.11.2021 г., сключен между ищцата и ответника, предвиждащи заплащането на такса за експресно разглеждане и неустойка е основателен и като такъв следва да бъде уважен.

Тъй като нищожността е пречка за възникване на задължение по коментираните клаузи, платените суми по нея са предадени при начална липса на основание и подлежат на връщане, съгласно чл. 55, ал. 1, пр. 1 ЗЗД. Ето защо и след като съдът достига до извод за нищожност на клаузите за неустойка и за такса за експресно разглеждане, вкл. и по аргумент от чл. 23 ЗПК, платените суми се явяват получени без основание и се дължи връщането им на ищцата в претендирания в настоящото производство размер.

Не се оспорва от ответника, а и се установява както от представени от самия него погасителен план към процесния Договор за паричен заем Standard 14 № 5750242 -

14.11.2021г, че кредитът по същия е предсрочно погасен на 06.04.2022г. и ищцата е заплатила по същия сума от 285,59 лв за неустойка и от 1259,90 лева за такса за експресно разглеждане, двете в общ размер на 1543,49 лева, от които в настоящото производство се претендира сума в размер на 100 лева. В случая липсва основание за получаването на тази сума от ответника, поради което този иск също е основателен и следва да бъде уважен като такъв.

Като законна последица от уважаване на иска, главницата следва да се присъди, ведно със законната лихва, считано от датата на подаване на исковата молба в съда – 30.01.2023 г. до окончателното ѝ изплащане.

Предвид крайния изход на делото, както и с оглед обстоятелството, че ищцата е направила изрично и своевременно искане за разноски по настоящото производство, на основание [чл. 78, ал. 1 ГПК](#), на същата следва да се присъдят такива в общ размер от 134,00 лева за платена държавна такса.

Ответникът следва да бъде осъден да заплати на процесуалния представител на ищцата адв. Д. В. М. сумата от общо 1092,00 лева с включен ДДС, представляваща възнаграждение за осъщественото от него процесуално представителство, защита и съдействие по настоящото дело, определено според размерите на всеки от съединените искове и по правилата на чл.38 ал.2, вр. ал.1 т.2 от Закона за адвокатурата /ЗАдв./, вр. чл.2 ал.2 и ал.5, вр. чл.7 ал.2 т.1 и т.2 и § 2а от Наредба № 1/09.07.2004 г. за минималните размери на адвокатските възнаграждения. В тази връзка, съдът не споделя направеното възражение на ответното дружество за прекомерност на договорения от ищеца хонорар на адвокат, тъй като такъв не е договарян по размера си.

Мотивиран от горното, съдът

РЕШИ:

ПРОГЛАСЯВА ЗА НИЩОЖНИ, клаузите, предвидени в чл.4 ал.2 и в чл.1 ал.3 от Договор за паричен заем Standard 14 № 5750242 от 14.11.2021 г., сключен между К. Х. П., ЕГН *****, с адрес: гр.гр.Х., ж.к.“*****” № **, вх.*, ет.*, ап.** и “Вива Кредит“ ООД, ЕИК 201995287, със седалище и адрес на управление: гр.София, п.к. 1324, район Люлин, бул.“Джавахарлал Неру“ № 28, ет.2, офис 73Г, представлявано от С. П. П. – управител, предвиждащи заплащане на неустойка в размер на 838,80 лева и такса за експресно разглеждане в размер на 1257,90 лева, на основание чл. 26, ал. 1 ЗЗД, във вр. с чл.10а, чл.11 и чл.19, ал.4 ЗПК, вр. чл.22 ЗПК и чл.143, ал.1 и чл.146, ал.1 ЗЗП.

ОСЪЖДА, на основание чл.55, ал.1, пр.1 ЗЗД, Вива Кредит“ ООД, ЕИК 201995287, със седалище и адрес на управление: гр.София, п.к. 1324, район Люлин, бул.“Джавахарлал Неру“ № 28, ет.2, офис 73Г, представлявано от С. П. П. - управител, да заплати на К. Х. П., ЕГН *****, с адрес: гр.гр.Х., ж.к.“*****” № **, вх.*, ет.*, ап.**, сумата от общо 100 лв., представляваща недължимо платена сума по нищожни клаузи за неустойка и за такса за експресно разглеждане, обективирани съответно в чл.4 ал.2 и в чл.1 ал.3 в Договор за

паричен заем Standard 14 № 5750242 от 14.11.2021 г., сключен между К. Х. П., ЕГН *****, и „Вива Кредит“ ООД, ЕИК 201995287, ведно със законната лихва върху тази сума от датата на подаване на исковата молба - 30.01.2023 г., до окончателното ѝ изплащане.

ОСЪЖДА „Вива Кредит“ ООД, ЕИК 201995287, със седалище и адрес на управление: гр.София, п.к. 1324, район Люлин, бул.“Джавахарлал Неру“ № 28, ет.2, офис 73Г, представлявано от С. П. П. - управител, да заплати на К. Х. П., ЕГН *****, с адрес: гр.гр.Х., ж.к.“*****“ № **, вх.*, ет.*, ап.**, сумата от 134 лева, представляваща направени по делото разноски за заплатена държавна такса.

Посочения на основание чл. 127, ал. 4 ГПК, начин за плащане на паричното вземане, присъдено на ищцата К. Х. П. е: с пощенски запис на К. Х. П., ЕГН:*****, с настоящ адрес: гр.гр.Х., ж.к.“*****“ № **, вх.*, ет.*, ап.**.

ОСЪЖДА „Вива Кредит“ ООД, ЕИК 201995287, със седалище и адрес на управление: гр.София, п.к. 1324, район Люлин, бул.“Джавахарлал Неру“ № 28, ет.2, офис 73Г, представлявано от С. П. П. - управител, да заплати на адв. Д. В. М., ЕГН *****, с адрес на кантората - гр.П., бул.“*****“ № **, ет.*, ап.*, сумата от 1092,00 лева с ДДС, представляваща дължимо адвокатско възнаграждение по делото.

Посочената на основание чл. 127, ал. 4 ГПК, банкова сметка, по която да се преведат присъдените суми на адв. Д. В. М. е: IBAN: *****, при „УниКредит Булбанк“ АД, титуляр на сметката: Д. В. М..

Решението може да бъде обжалвано пред Окръжен съд - Хасково в двуседмичен срок от връчването му на страните.

Съдия при Районен съд – Хасково: /п/ не се чете

Вярно с оригинала!

Секретар: З. Б.